

Daniel Fernández

A la fi, la llibertat

Marie-Jeanne Roland de la Platière, madame Roland, va ser una girondina que finalment va caure sota la guillotina durant el Gran Terror. Dona d'evidents talents, que va dubtar si professar en un convent, es va casar amb un altre revolucionari girondí, Jean-Marie Roland de la Platière, dinou o vint anys més gran que ella. Junts van criticar els excessos de la mateixa revolució que havien encoratjat i això li va costar a ella la detenció i el cap. De poc li va servir haver freqüentat la companyia i l'amistat de Robespierre. El seu marit es va suïcidar, després d'haver aconseguit fugir del Terror, al saber que havia estat guillotinat. S'ha escrit que madame Roland va ser respectada pels seus guàrdies (imaginin-se què vol dir això) i que va pujar al cadafal amb gran dignitat. I ha quedat per a la història la seva frase just abans de ser decapitada: "Llibertat, llibertat, quants crims es cometien en nom teu!". Encara que difereixen les versions, com gairebé passa sempre. Ja se sap que un *bel morir tutta una vita onora...*

He deixat passar pràcticament un mes des del lliurament d'armes i la cerimònia de Baiona per poder escriure què em passa pel cap quan ETA comença a desaparèixer de la nostra vida. Una cosa que no és tasca fàcil, els hi asseguro. Encara més després d'haver de suportar el llenguatge feixuc i desviat dels etarres, la seva ridícula pretensió de continuar sent protagonistes de la història, les seves contínues referències al poble basc, la seva insistència en el procés per la independència i el socialisme, la seva total falta d'empatia i la seva radical desconexió de la realitat. Llegir les proclames d'aquesta banda que desapareix sense haver entès res em produeix tanta estranyesa com rubor. Vergonya aliena. No parlem ja d'aquelles pseudomans blanques amb què van guarnir el míting de Baiona.

Adeu, bon viatge i tant de bo que algun

D. FERNÁNDEZ, editor

dia entenguin que anacrònics i fora de lloc que van estar, com van malgastar les seves vides mentre segaven les vides d'altres.

ETA va néixer, per dir-ho així, el 1961. Com jo mateix. Així que portem tota una vida junts. Cinquanta-sis anys en què una organització de lluita armada –les seves maneres i el seu llenguatge empastifen com el vesc– ha passat de ser, reconeguem-ho, encoratjada i admirada per l'an-

Ara que ETA s'esvaeix, mal que li pesi, comencem de veritat a ser lliures, a viure per canviar tot el que no ens agradi

REGIS DUVIGNAU / REUTERS

tifranquisme, per acabar sent un obstacle greu per a la convivència i la democràcia plena en aquell Euskadi que pretenien defensar amb les armes. Euskadi ta Askatasuna, el país basc i la llibertat. O el país basc cap a la llibertat. La destralt i la serp. I una història d'escissions i abandonaments, de bombes i trets al clatell, de segrestos i execucions, d'assassinats. També de presons i repressió i finalment la derrota, ni assumida ni acceptada, com si tot respongués a nobles ideals i als més alts designis.

Aquest és el drama, en veritat. Que la llibertat serveixi per encegar la visió dels crims, els errors humans comesos. Encara recordo com em vaig discutir amb alguns bons amics després de l'assassinat de l'enginyer José María Ryan, el febrer del 1981,

quan encara hi havia gent d'esquerres que justificava la lluita d'ETA, la seva obstinació criminal. I m'enojola haver de recordar l'evident, que l'assassinat, l'extorsió i l'amenaça no poden ser instruments polítics en una democràcia parlamentària, tan imperfecta com es vulgui, perquè sí, el 1981 és l'any de l'intent fallit de cop d'Estat de Tejero i els seus uniformats, pocs dies després de la mort de l'enginyer. I no hi ha dubte que restes del franquisme perduren en aquesta Espanya de l'any 2017, quan una altra vegada veiem com s'encausa gent per fer acudits dolents sobre Carrero Blanco o el Valle de los Caídos.

Però no és aquesta la qüestió. Perquè de la mateixa manera que rebutgem tota mena de crims dels que abans es deien passionals, cal denunciar, amb més fermesa si pot ser, els crims que s'emparen en una ideologia política. Per molt suposadament noble i llibertària que fos la seva causa.

Ho sé, és absurd dir ara tot això, quan la immensa majoria de la societat creu que la violència no és el camí per a cap reivindicació, per a cap causa. Però és que a dreta i a esquerra tornen a sonar tambors d'acció directa, revolució, la necessitat d'actuar. Tot, sempre, a més glòria de la llibertat. Quan ara que ETA s'esvaeix, mal que li pesi, comencem de veritat a ser lliures, a viure per canviar tot el que no ens agradi, però sense que ningú vingui a disparar un tret al clatell d'un periodista, d'un polític, d'un opinant, d'un enginyer, d'un guàrdia civil.

Madame Roland va deixar un text entre il·lusionat i exculpatori per a la posteritat. Era bastant pitjor que els seus primers articles revolucionaris. És més, no va aconseguir passar a la immortalitat per ell. I el seu comiat literari és massa pueril i sentimental. Encara que sí que és un monument. El cenotafi d'una vida truncada i perduda abans d'hora, la prova de com les idees que vam defensar un dia poden ser els nostres botxins, quan els il·luminats i els profetes s'apropien del discurs i tenen a mà la possibilitat d'un cadafal aixecat sobre les ruïnes de la llibertat que somiem.●

Llúcia Ramis

A la mare més guapa

Quadres fets amb llegums crus, cendrers de fang, collages de paper xarol. Els regals que fabricàvem a classe deien: "Al millor pare del món", quan eren per a ell. I: "A la mare més guapa", si eren per a ella. Competició masculina versus bellesa femenina. Supòs que ho deuen haver corregit. A més, els nins ja no modelen cendrers. Però en arribar el dia de la Mare, els anuncis continuen enfocats cap a l'estètica. Ells han de ser els millors; elles, boniques. Robert Graves va escriure que l'home fa i la dona és.

Que la teva mare sigui la més guapa no sempre resulta fàcil. Quan els meus companys d'institut venien a ca nostra i veien una foto seva, s'hi quedaven fins que ella arribàs de la feina per conèixer-la personalment. Elegant i discreta, no li cal maquillar-se. Mai no ha estat presumida, ni ha basat l'educació que ens donava en el culte al cos. No deixà que em foradassin les orelles en néixer, "si vol dur arracades, ja ho decidirà ella". Vaig ser el contrari d'una cursi. I amb respecte, m'inculcà que és ridícul sentir-se superior pel fet de lluir segons quina roba. D'aquesta manera, em salvà de possibles atacs elitistes.

Ma mare no deixà que em foradassin les orelles en néixer, "si vol dur arracades, ja ho decidirà ella"

Quan li mostrava els meus primers escrits –devia tenir uns nou anys–, no contestava que estaven molt bé, sinó que em feia preguntes amb un interès real. Jo me les prenia com una provocació. Per exemple, volia saber per què posava sistemàticament els adjectius abans del substantiu. Per a mi la resposta era òbvia: "Doncs perquè ho fan els escriptors!". També em preguntava per què sempre ho feia rimar tot mitjançant participis o adverbis; ningú no parla així, deia. Encara avui, és la crítica més autoritzada que tenc.

Ma mare no m'omple la maleta de tàpers plens de menjar, quan vaig a visitar-la. Ni es va escandalitzar quan em vaig rapar al zero als vint anys. Ni m'ha dit mai que hauria de posar seny i madurar. I en presentar-los-hi, tracta els meus al·lots amb més deferència que jo, conscient que, a la majoria, no els tornarà a veure. Després ells enyoren els meus pares més que a mi, però aquesta és una altra història.

Tota la vida ha duït el mateix perfum suau. Com que tenc més arrugues de les que correspon a la meua edat, li vaig preguntar per què no em va obligar a posar-me crema hidratant, quan encara hi érem a temps. Contestà: "Intenta obligar una filla a fer alguna cosa, i veuràs què passa". Si m'hagués regalat qualsevol dels productes que aquests dies inunden la meua safata d'entrada, m'hauria quedat tan perplexa com ho estaria ella si els li regalàs jo. **Amb una excepció. L'únic que no ha acabat a la paperera ha estat l'e-mail de Perifèrica & Errata Naturae. Ells i La Campana han entès el concepte. Saben on rau la bellesa. I recomanen la joia d'Angelika Schrobsdorff, que diu allò que volem dir quan deim que la nostra serà sempre la més guapa: Tu no ets una mare com les altres.●**

Santiago Dexeus

Adeu a l'adjectiu 'universitari'?

He dubtat molt abans d'escriure el que segueix i més encara d'enviar-ho per publicar, però nombrosos amics m'han demanat que ho faci, tots ells amb formació universitària. Vaig tenir l'enorme sort que el meu pare i el meu germà (en pau descansin) van ser els meus mestres en l'exercici de la medicina, branca del saber que té un ampli component quirúrgic i que, equivocadament, es podria suposar que el pacient només s'accontentarà amb el bon resultat de la cirurgia, quan és necessària.

El meu pare davant d'aquesta tècnica que jo havia après a l'estranger al costat

de l'excel·lent cirurgià Ingiulla, i que ell no havia practicat, s'afanyava a presentar-me la pacient i l'advertia que jo seria qui l'operaria; ella patia un cert impacte negatiu en veure la meua inexperiència, però es tranquil·litzava quan s'assegurava que el meu pare seria present en l'acte quirúrgic.

En aquests últims anys, he hagut de començar de zero per motius que no repetiré, però he tingut la fortuna de rebre suports tan universitaris que m'han permès formar un nou centre. El meu propi fill, davant la utopia, com es qualificava el meu afany, va declarar: "On vagi el pare, hi vaig jo". I el seu exemple ha estat

seguit per molts dels que van treballar amb mi.

El nostre lema és: "Ciència, docència i respecte al servei de la dona". La Universitat Autònoma de Barcelona ens ha donat el seu valuós suport, i recentment hem celebrat el nostre V simposi *El que has de saber i el que pots fer*. Em sembla que resulta obvi que els que fan servir l'universitari sense cap fonament científic ho fan per interessos espuris, com ara els econòmics.

Si aquest pernicios costum s'estengués, l'adjectiu *universitari* seria un subdit més del pernicios mercantilisme actual.●